

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 till förvärv av vägmark m. m.

(4:e avd.)

I propositionen nr 57 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 8 februari 1946, föreslagit riksdagen att under sjätte huvudtiteln till Markförvärv m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 850 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag anvisade 1945 års riksdag (skrivelse nr 490) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 under rubrikerna Nyanläggning av bygdevägar, Byggande av huvudvägar samt Förbättring av bygdevägar och ödebygdevägar tre reservationsanslag, vardera å 50 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen. Med anslagen avsågs att bestrida kostnader för förvärv av rätt till mark m. m., som kunde bli tagen i anspråk vid genomförande av vägbyggnadsföretag, vilka ingingo i upprättade investeringsplaner för budgetåret 1944/45.

I gemensam skrivelse ha *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* och *statens arbetsmarknadskommission* hemställt, att Kungl. Maj:t för här berörda ändamål måtte ställa till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av ytterligare 1 000 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Det har förutsatts, att planläggningen av de arbetsföretag, som ingå i den s. k. investeringsreserven, skall fullföljas så långt, att vid uppkommande arbetslöshet arbetena kunna igångsättas med kort varsel. I vad avser vägarbeten erfordras i detta hänseende, bland annat, att den för företaget erforderliga vägmarken står till förfogande. För vägföretag, som beslutas med stöd av bestämmelserna i 1943 års lag om allmänna vägar, uppkommer vägrätt i och med fastställande av arbetsplan för vägen. Markägaren saknar sålunda i detta fall möjlighet att hindra markens ianspråktagande för vägändamålet. Vad åter angår vägföretag, som av länsstyrelse dömts till utförande enligt 1934 års väglag men ännu icke blivit utfört, kan vägrätt uppkomma endast därest markägaren uttryckligen medger, att marken får tagas i anspråk, eller icke framställer erinran mot vägens framdragande å hans mark. Därest markägaren motsätter sig, att för vägföretaget erforderlig mark toges i anspråk, återstår ingen annan möjlighet för vederbörande vägförvaltning än att genom expropriation söka erhålla den rätt till marken, som kan visa sig behövlig.

Vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens planläggning av de i investeringsreserven ingående vägarbetena har det visat sig, att i vad avser vissa vägföretag, dömda enligt 1934 års väglag, expropriationsförfarande måst tillgripas för att förfoganderätt till den erforderliga marken skulle erhållas. Såsom av det föregående framgår ha särskilda medel, tillhoppa 150 000 kronor, tidigare anvisats för att bestrida expropriationsersättningar för vägmärk och kostnader för expropriationsförfaranden. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen ha nu anmält, att i ett av kronan anhängiggjort mål angående expropriation av mark för ett vägföretag i Ånge, som bland annat avser anordnande av skenfri korsning mellan väg och järnväg och som ingår i investeringsreserven, domstolen den 22 januari 1946 utdömt ersättningar, vilka tillhoppa med expropriationskostnaderna uppgå till omkring 340 000 kronor. Det åligger kronan att nedsätta detta belopp hos länsstyrelsen inom 90 dagar efter det utslaget vunnit laga kraft.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen ha beräknat, att behov av ytterligare medel för marklösenersättningar kunna uppkomma, och ha fördenskull hemställt, att med inräknande av ersättningarna för marken i Ånge ett belopp av 1 000 000 kronor måtte ställas till förfogande. Ämbetsverken ha därvid utgått från att expropriationsförfarande skulle tillgripas endast i sådana fall, där det vore fråga om ur vägsynpunkt eller sysselsättningssynpunkt angelägna vägföretag, beträffande vilka överenskommelse med markägaren icke kunde träffas om upplåtande med vägrätt av för företaget erforderlig mark. För egen del vill jag understryka denna uppfattning. I princip böra nämligen kostnader av här ifrågavarande slag bestridas i samma ordning som utgifterna för vägföretaget i övrigt. Därest detta utföres såsom beredskapsarbete, böra sålunda även markkostnaderna utgå av medel, anvisade å allmän beredskapsstat, medan dessa kostnader vid företagets utförande såsom ordinarie vägarbete böra belasta å riksstaten anvisade väganslag. För att få kostnaderna rätt redovisade är det sålunda önskvärt, att utgifterna för markanskaffning om möjligt icke aktualiseras innan det står klart, huruvida företaget kommer att utföras såsom beredskapsarbete eller ordinarie arbete. Då det är av vikt, att sådana i investeringsreserven ingående arbeten, som äro särskilt angelägna, äro så förberedda, att de kunna snabbt påbörjas, därest förhållandena skulle kräva detta, bör emellertid ett lämpligt avvägt belopp stå till förfogande för bestridande av uppkommande kostnader för förvärv av sådan mark, till vilken vägrätt ej kan erhållas.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår ha under olika rubriker tre anslag om tillhoppa 150 000 kronor tidigare anvisats för vägmärkscostnader. Av detta belopp ha hittills endast omkring 15 000 kronor behövt tagas i anspråk. Återstående medel å anslagen böra i syfte att bland annat för enkla redovisningen lämpligen överföras till det nya anslaget. Detta synes i förhållande till vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen hemställt kunna något begränsas. Jag föreslår, att anslaget anvisas med 850 000 kronor. Då den nu aktuella expropriationsersättningen skall erläggas under innevarande budgetår, bör anslaget anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46. Anslaget torde i enlighet med vad som skett i fråga om de tidigare för samma ändamål anvisade anslagen böra avräknas mot automobilskattemedlen.

Ifrågavarande anslag avses för bestridandet av kostnader för förvärv av vägmärk, som erfordras vid genomförande av vägbyggnadsföretag, ingående i upprättade investeringsplaner. Utskottet delar departementschefens upp-

Utskottet.

fattning, att markkostnader för vägföretag i princip böra bestridas i samma ordning som utgifterna för vägföretaget i övrigt och sålunda, därest företaget utföres såsom beredskapsarbete, utgå av medel, anvisade å allmän beredskapsstat. På av departementschefen anförda skäl har emellertid utskottet funnit sig böra tillstyrka, att ett särskilt anslag å 850 000 kronor för ändamålet anvisas å tilläggsstat under sjätte huvudtiteln. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Markförvärv m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 850 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Stockholm den 8 mars 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 46.
